

A photograph of a quill pen and an inkwell on a white sheet of paper. The quill is positioned diagonally across the frame, with its tip pointing towards the bottom left. The inkwell is a dark, rounded glass container with a stopper, located in the upper left quadrant. The background is a dark, textured surface.

**ПІСЬМЕННІКІ-ЮБІЛЯРЫ
БЕЛАРУСІ
2012 года**

2012 год - Год книги

Указ Президента Республики Беларусь №618

А.Г.ЛУКАШЕНКО

30 декабря 2011г., г. Минск

mgup.mogilev.by

Якуб Колас

1882-1956

130 гадоў з дня нараджэння

І доўга будзеш ты пад небам сінім
Ісці, спяваць, паэт, і жыць, і жыць!

П. Броўка «Якубу Коласу»

<http://www.yakubkolas.ru/>

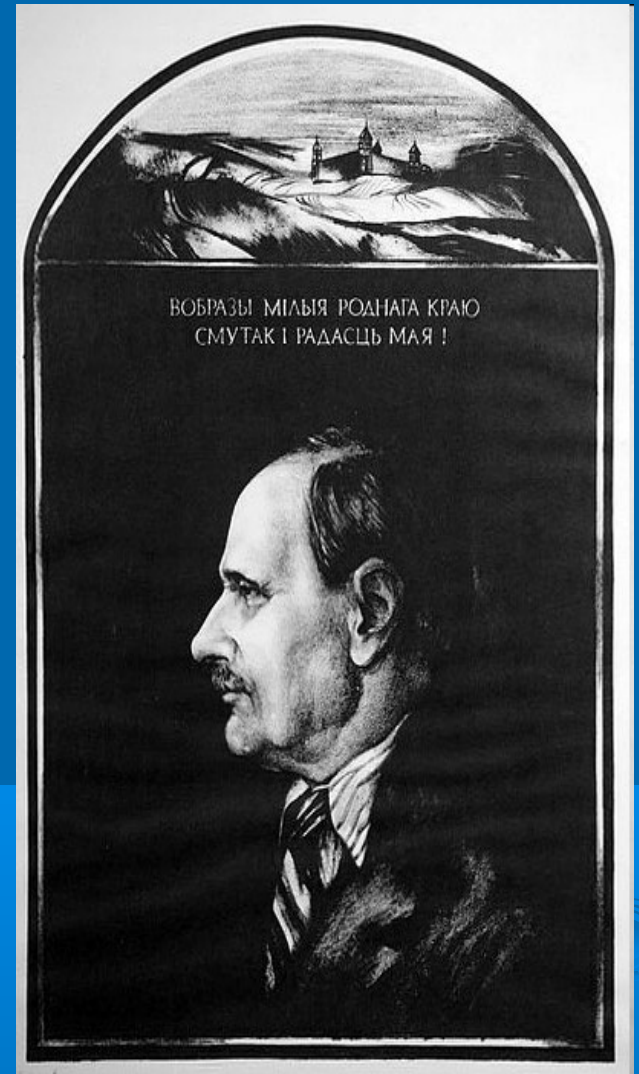

Якуб Колас (Міцкевіч Канстанцін Міхайлавіч) нарадзіўся 03.11.1882 г. у засценку Акінчыцы (недалека ад Стоўбцоў) ў сям'і лесніка.

Раннія дзіцячыя гады прайшлі ў лесніковых сядзібах Ласток і Альбуць. Скончыў Нясвіжскую настаўніцкую семінарыю (1902), настаўнічаў у вёсках. За ўдзел у нелегальным настаўніцкім з'ездзе быў звольнены, жыў ва ўрочышчы Смольня, вёў прыватную школу. Працаваў у газеце «Наша ніва» ў Вільні (1907), у прыватнай школе ў вёсцы Сані Талачынскага раёна (1908). У 1908 г. за ўдзел у настаўніцкім з'ездзе і нелегальную работу быў асуджаны на 3 гады, адбываў пакаранне ў Мінскім астрозе. Потым працаваў настаўнікам на Піншчыне. Быў мабілізаваны ў армію ў 1915 г. Скончыў Аляксандраўскае ваеннае вучылішча. Служыў у запасным палку ў Пермі.

Летам 1917 г. накіраваны на Румынскі фронт, але цяжка захварэў і быў эвакуіраваны ў горад Абаянь. Па дэкрэце Савецкага ўрада ў пачатку 1918 г. звольнены з войска як настаўнік. Працаваў на Куршчыне настаўнікам, школьным інструктарам. У 1921 г. пераехаў у Мінск. Выкладаў у Мінскім беларускім педагагічным тэхнікуме, у БДУ, займаўся навуковай дзейнасцю ў Інстытуце беларускай культуры. З дня ўтварэння АН БССР быў яе нязменным віцэ-прэзідэнтам. У Вялікую Айчынную вайну жыў у Клязьме (пад Масквой), Ташкенце, Маскве, займаўся творчай і навукова-грамадскай дзейнасцю. У 1944 г. вярнуўся ў Мінск. Быў дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР і БССР, акадэмікам АН БССР.

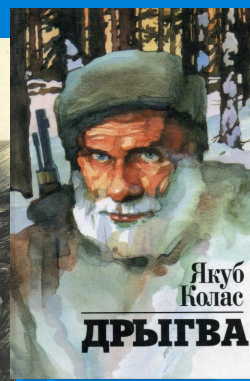
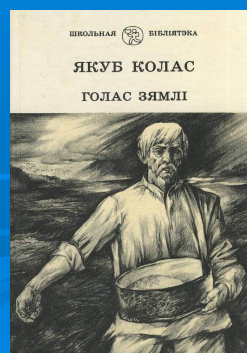
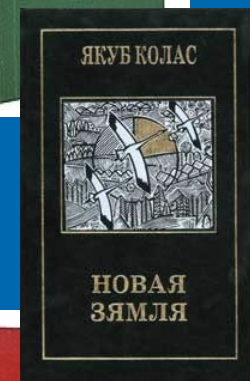
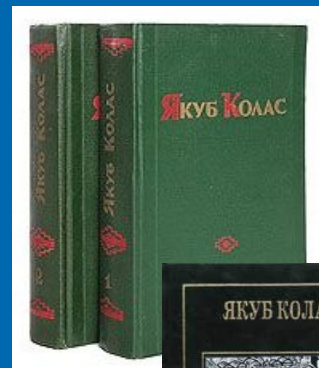
Памёр 13.08.1956 г.

У друку дэбютаваў вершам «Наш родны край» у 1906 г. у газеце «Наша доля». У 1910 г. у Вільні выйшаў першы зборнік вершаў «Песні-жальбы», потым - кнігі прозы «Апавяданні», «Родныя з'явы», зборнік вершаў «Водгулле», паэма «Новая зямля», зборнікі апавяданняў, паэма «Сымон-музыка», аповесць «На прасторах жыцця» (эканізавана ў 1929), паэмы «Адплата», «Рыбакова хата», трылогія «На ростанях» (эканізавана ў 1960-1961 гг.) і інш. Многія вершы Я. Коласа пакладзены на музыку. Аўтар твораў для дзяцей, многіх драматычных твораў, пераклаў на беларускую мову творы А.Пушкіна, Т.Шаўчэнкі, П.Тычыны, А.Міцкевіча, Р.Тагора і інш. Быў адным з рэдактараў «Русско-белорусского словаря».

Прэміі і ўзнагароды

Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР за вершы ваеннага часу, Дзяржаўнай прэміі СССР за паэму «Рыбакова хата». Узнагароджаны пяццю ордэнамі Леніна, ордэнамі Чырвонага Сцяга, Працоўнага Чырвонага Сцяга і медалямі. Народны паэт БССР. Заслужаны дзеяч навукі Беларускай ССР.

Бібліяграфія

Творы

1. Колас, Я. Збор твораў: у 14 т. / Якуб Колас; рэд. В. Барысенка і інш. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1972 – 1978.
2. Колас, Я. Избранное / Якуб Колас. – Москва: Правда, 1983. – 558 с.
3. Колас, Я. Мой родны кут...: паэзія / Якуб Колас. – Мінск: Мастацкая літаратура, 2000. – 384 с.
4. Колас, Я. На ростанях: трылогія / Якуб Колас. – Мінск: Юнацтва, 1981. – 702 с.
5. Колас, Я. Новая зямля: паэма / Якуб Колас. – Мінск: Беларусь, 1968. – 400 с.
6. Колас, Я. Стихотворения / Якуб Колас. – Минск: Юнацтва, 1987. – 95 с. – (Поэтическая библиотека).
7. Колас, Я. Сымон-музыка / Якуб Колас. – Мінск: Народная асвета, 1977. – 192 с. – (Школьная бібліятэка).

Пра пісьменніка

1. Александрович, С. Х. От родной земли...: повесть о детских и юношеских годах Я. Коласа / С. Х. Александрович. – Минск: Беларусь, 1966. – 312 с.
2. Жыгоцкі, І. М. Сэрца пакідаю вам: па коласаўскіх мясцінах / І. М. Жыгоцкі. – Мінск: Палымя, 1993. – 80 с. – (Народныя пісьменнікі БССР).
3. Казбярук, У. М. Якуб Колас у школе: дапаможнік для выкладчыкаў бел. літ. / У. М. Казбярук. – Мінск: Народная асвета, 1975. – 176 с.
4. Казбярук, У. М. Якуб Колас: жыцце і творчасць / У. М. Казбярук. – Мінск, 1962. – 36 с.
5. Лужанін, М. Колас расказвае пра сябе / М. Лужанін. – Мінск: Беларусь, 1964. – 320 с.
6. Майхрович, А. С. Янка Купала і Якуб Колас: пытанні сусветнага погляду / А. С. Майхрович; АН БССР, Ін-т філасофіі і права; рэд. В. М. Конон. – Мінск: Наўка і тэхніка, 1982. – 248 с.
7. Максімовіч, В. Волаты духу нацыі : да 130-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа / Валерый Максімовіч // Палымя. – 2012. - №7. – С. 126 – 139.
8. Мозольков, Е. С. Якуб Колас: крытыка-біяграфічны ацэрк / Е. С. Мозольков. – Москва: Саветскі пісатэль, 1960. – 203 с.

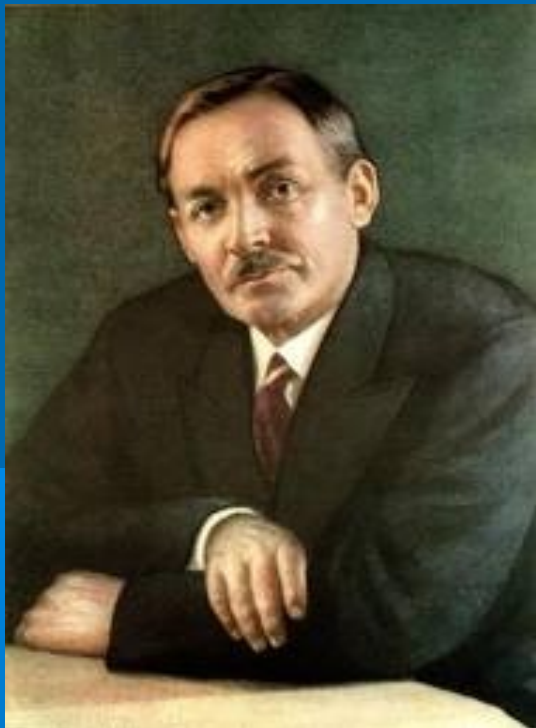
9. Навуменка, І. Якуб Колас: духоўны воблік героя / І. Навуменка. – Мінск: Беларусь, 1968. – 336 с.
10. Налівайка, А. М. Аповесць Якуба Коласа "Дрыгва" / А. М. Налівайка. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1959. – 162 с.
11. Народныя песняры: да 90-годдзя з дня нараджэння Я. Купалы і Я. Коласа: зборнік артыкулаў. - Мінск: Выдавецтва БДУ ім. У. І. Леніна, 1972. – 272 с.
12. Пшыркоў, Ю. С. Летапісец свайго народа: жыццёвы і творчы шлях Якуба Коласа / Ю. С. Пшыркоў. – Мінск: Навука і тэхніка, 1982. – 367 с.
13. Пшыркоў, Ю. С. Эпас рэвалюцыі: паэмы Я. Коласа "Новая зямля" і "Сымон-музыка", трылогія "На ростанях" / Ю. С. Пшыркоў. – Мінск: Вышэйшая школа, 1975. – 240 с.
14. Родионов, В. Н. Якуб Колас-педагог / В. Н. Родионов. – Минск: Издательство БГУ им. В. И. Ленина, 1981. – 144 с.
15. Тамашова, Л. Ф. Вывучэнне трылогіі Я.Коласа "На ростанях " у школе / Л. Ф. Тамашова. – Мінск: Народная асвета, 1976. – 112 с.
16. Ярош, М. Р. Янка Купала і Якуб Колас: параўнальны аналіз творчасці. – Мінск: Навука і тэхніка, 1988. – 192 с.

Янка Купала

1882-1942

130 гадоў з дня нараджэння

Жыве з ім дум маіх сям'я
І сніць з ім сны нязводныя...
Завецца ж спадчына мая
Ўсяго Старонкай Роднаю.

Я.Купала

<http://www.yankakupala.ru>

2012 ГОД КНИГИ

Янка Купала (1882-1942) - класік сусветнай і беларускай літаратуры, адзін з заснавальнікаў новай беларускай літаратуры і сучаснай беларускай літаратурнай мовы, народны паэт Беларусі, духоўны лідэр беларускага нацыянальнага адраджэння. Выступаў як паэт, драматург, публіцыст, перакладчык, грамадскі дзеяч.

Сапраўднае імя Янкі Купалы (зарэгістраванае ў афіцыйных дакументах аб нараджэнні) - Іван Дамінікавіч Луцэвіч.

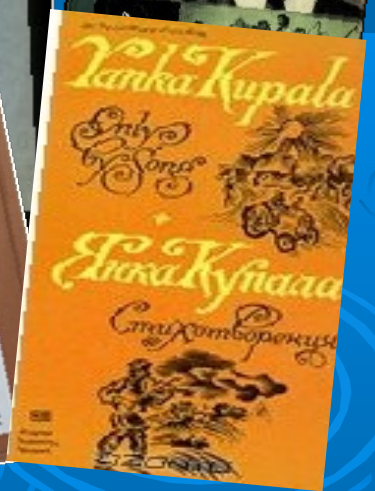

Янка Купала (сапраўднае імя - Луцэвіч Іван) нарадзіўся 7 ліпеня 1882 г. у фальварку Вязынка Вілейскага павета (цяпер Маладзечанскі раён Мінскай вобласці) у сям'і арандатара. У 1898 г. скончыў Беларускаю народную навучальню. Пасля смерці бацькі (1902) год працаваў на гаспадарцы, потым - хатні настаўнік, пісар у судовага следчага ў Радашковічах (1903), малодшы прыказчык у памешчыка ў Сенненскім павеце Магілёўскай губерні (1904), практыкант і памочнік вінакура ў маёнтку Сёмкава пад Менскам, на бровары ў Яхімоўшчыне на Маладзечаншчыне, у маёнтку Дольны Сноў Наваградскага павета (1905-1908), супрацоўнік «Нашай нівы» і адначасова бібліятэкар бібліятэкі «Веды» Б. Л. Даніловіча (Вільня, 1908-1909). У 1909-1913 гг. вучыўся на агульнаадукацыйных курсах А. С. Чарняева ў Пецярбургу. З кастрычніка 1913 г. зноў у Вільні, супрацоўнік «Беларускага выдавецкага таварыства», рэдактар «Нашай нівы» (1914-1915). У верасні 1915 г. выехаў у Маскву, дзе вучыўся ў Народным універсітэце. У студзені 1916 г. прызваны ў армію. Служыў у дарожна-будаўнічым атрадзе Варшаўскай акругі шляхоў зносін у Мінску, Полацку, а таксама ў Смаленску, дзе сустрэў Кастрычніцкую рэвалюцыю. У 1919 г. пераехаў у Мінск, дзе і жыў да пачатку Вялікай Айчыннай вайны. Удзельнічаў у стварэнні нацыянальнага тэатра, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, Акадэміі навук БССР, у разгортванні выдавецкай справы. У гады Вялікай Айчыннай вайны жыў у Маскве, у пасёлку Пячышчы каля Казані. Народны паэт БССР (1925). Трагічна загінуў 28.06.1942 г. у Маскве.

Пісаць пачаў на польскай мове. Першы вядомы беларускі верш «Мая доля» датаваны 1904 г. Першы надрукаваны верш на беларускай мове - «Мужык» (1905 г). У 1908 г. пецярбургскае выдавецтва «Загляне сонца і ў наша ваконца» выпусціла першы зборнік паэта «Жалейка» (факсімільнае выданне ў 1982), у 1913 г. - зборнік «Шляхам жыцця». Зборнік вершаў «Гусляр» (1910) выдадзены ў Пецярбургу А.Грыневічам. У савецкі час выйшлі кнігі паэзіі «Спадчына» (1922), «Безназоўнае» (1925), «Апавяданні вершам» (у 2 кнігах, 1926), паэмы «Магіла льва» (1927), «Над ракою Арэсай» (1933), зборнікі «Адцвітанне» (1930), «Песня будаўніцтву» (1936), «Беларусі ардэнаноснай» (1937), «Ад сэрца» (1940), «Беларускім партызанам» (1942) і інш. Многія вершы пакладзены на музыку. Для дзяцей неаднаразова выдаваліся вершы «Хлопчык і лётчык», «Алеся» і інш.

Аўтар драматычных паэм «Адвечная песня» і «Сон на кургане», п'есы «Паўлінка» (1913) (у 1952 па спектаклю тэатра імя Я.Купалы створаны аднайменны кінафільм, у 1973 г. – аперэта), драматычнай паэмы «На папасе», драмы «Раскіданае гняздо» (аднайменны кінафільм - у 1982), сцэнічнага жарту «Прымакі» (1920), п'есы «Тутэйшыя» (1924, пастаўлена ў 1926), драматычнага абразка «На Куццю» (Вільня, 1928).

У 1989 г. выйшлі «Паэмы. Драматычныя творы» (уключаны трагікамедыя «Тутэйшыя», паэмы «Калека», «На Куццю» і іншыя творы, якія доўгі час былі забаронены).

Выступаў як публіцыст і літаратурны крытык. У 1972 г. выйшла кніга «Публіцыстыка».

Пераклаў на беларускую мову «Слова аб палку Ігаравым» (прозай і вершам), паэму А.Пушкіна «Медны коннік», шэраг вершаў і паэм Т.Шаўчэнкі, асобныя творы М.Нярасава, І.Крылова, А.Кальцова, А.Міцкевіча, У.Сыракомлі, М.Кананіцкай і інш.

Прэміі і ўзнагароды

Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1941) за зборнік «Ад сэрца». Узнагароджаны ордэнам Леніна.

Бібліяграфія

Творы

1. Купала Я. Збор твораў: у 7 т. / Я. Купала; рэд. В. В. Барысенка, П. У. Броўка, К. К. Крапіва і інш. – Мінск: Навука і тэхніка, 1972 – 1976.
2. Купала, Я. Вершы і паэмы / Я. Купала. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1982. – 431 с.
3. Купала, Я. Вершы / Я. Купала. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1988. – 270 с.
4. Купала, Я. Выбранае / Я. Купала. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1980. – 224 с.
5. Купала, Я. П' есы. Публіцыстыка. Янка Купала пра сябе / Я. Купала. – Мінск: Кніга, 2002. – 528 с. – (Нар. бібліятэка).
6. Купала, Я. Тутэйшыя: трагічна-смяшлівыя сцэны ў 4-х дзеях / Я. Купала. – Мінск: Мастацкая літаратура, 2006. - 94 с.

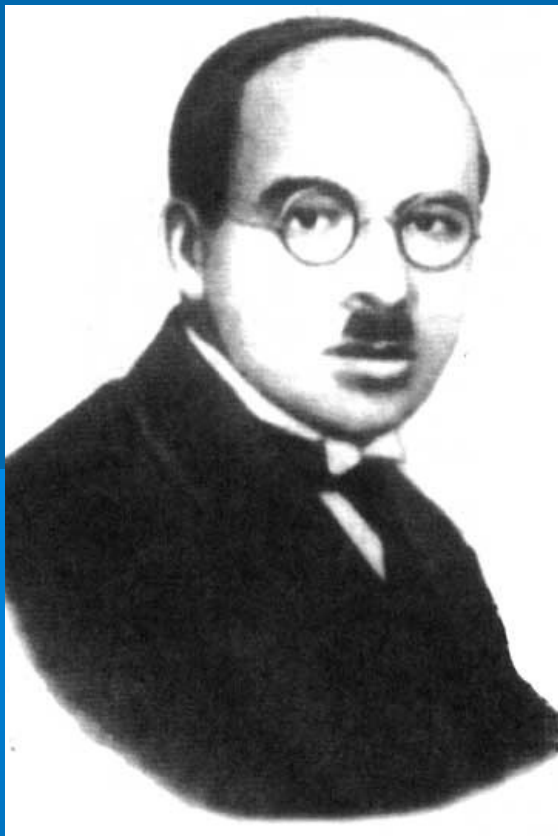
Пра пісьменніка

1. Бярозкін, Р. С. Свет Купалы: думкі і назіранні / Р. С. Бярозкін. – Мінск: Беларусь, 1965. – 304 с.
2. Гарадніцкі, Я. Паэтыка Янкі Купалы: гарманізацыя стыхійнага / Яўген Гарадніцкі // Польша. – 2012. - №5. – С. 107 – 115.
3. Купалаўскі запаведнік Вязынка = Купаловский заповедник Вязынка. – Мінск: Польша, 1980. – 48 с. – (Народныя пісьменнікі БССР).
4. Літаратурны музей Янкі Купалы = Литературный музей Янки Купалы. – Мінск: Беларусь, 1981. – 32 с.
5. Майхрович, А. С. Янка Купала и Якуб Колас: вопросы мировоззрения / А. С. Майхрович; АН БССР, Ин-т философии и права; ред. В. М. Конон. – Минск: Наука и техника, 1982. – 248 с.
6. Максімовіч, В. Волаты духу нацыі : да 130-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа / Валерый Максімовіч // Польша. – 2012. - №7. – С. 126 – 139.
7. Народныя песняры: да 90-годдзя з дня нараджэння Я. Купалы і Я. Коласа: зборнік артыкулаў. – Мінск: Выдавецтва БДУ ім. У. І. Леніна, 1972. – 272 с.
8. Рагойша, В. Первая из вершин: [к 130-летию Янки Купалы] / Вячеслав Рагойша // Неман. – 2012. - №6. – С. 191 – 208; - №7 – С. 181 – 195.
9. Успаміны пра Янку Купалу. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1982. – 272 с.
10. Шотт, И. М. Фольклор в творчестве Янки Купалы: (дореволюционный период) / И. М. Шотт. – Москва: Наука, 1968. – 192 с.
11. Ярош, М. Р. Янка Купала і Якуб Колас: параўнальны аналіз творчасці / М. Р. Ярош. – Мінск: Навука і тэхніка, 1988. – 192 с.

Гартны Цішка

1887-1937

125 гадоў з дня нараджэння

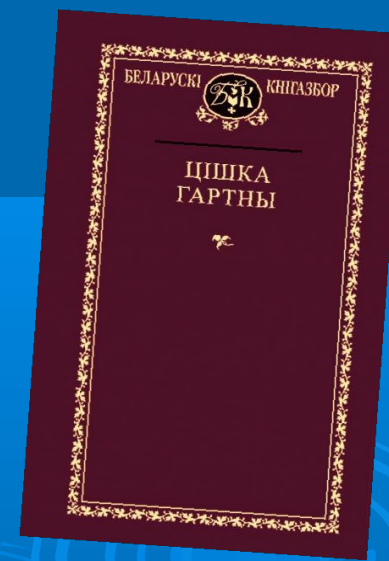
Цішка Гартны ўвайшоў у гісторыю беларускай літаратуры як актыўны творца і наватар, пачынальнік буйной беларускай прозы, адкрывальнік рабочай тэматыкі.

<http://tishkagartnij.ru/>

Гартны Цішка (сапр. Жылуновіч Зміцер), нарадзіўся 04.11.1887 г. у гарадскім пасёлку Капыль Менскай вобласці ў сялянскай сям'і.

Вучыўся Цішка Гартны спачатку ў вандроўнага настаўніка, а пасля ў пачатковай школе. У 1905 г. скончыў двухкласную навучальню ў Капылі. Працаваў у гарбарнай майстэрні. Прымаў удзел у рэвалюцыйных падзеях 1905-1907 гг. У пошуках працы аб'ехаў Беларусь, Украіну і Літву. У 1910 і 1911 гг. прыязджаў у Капыль і браў удзел у рабоце мясцовай арганізацыі РСДРП, у выданні рукапісных часопісаў. У траўні 1913 г. стаў працаваць на заводзе «Вулкан» у Пецярбургу. Газета «Правда» ў 1912-1913 гг. змясціла шэраг яго вершаў і нарыс пра гарбароў. Быў сябрам рабочага культурна-асветнага таварыства «Знанне». У 1914 г. перайшоў працаваць на завод «Айваз». Вёў у Петраградзе прапагандысцкую і арганізацыйную работу сярод бежанцаў-беларусаў. Пасля Кастрычніка - сакратар Беларускага нацыянальнага камісарыята пры ўрадзе РСФСР, рэдактар газеты «Дзянніца». З дня ўтварэння БССР (01.01.1919) да 03.02.1919 г. быў старшынёй Часовага рабоча-сялянскага Савецкага ўрада Беларусі. З сакавіка 1919 г. - рэдактар-выпускаючы і сакратар газеты «Красная заря» (Харкаў), а з чэрвеня 1919 г. - палітработнік у штабе 14-й арміі, Працаваў рэдактарам газеты «Савецкая Беларусь», часопіса «Польмя», дырэктарам Дзяржаўнага выдавецтва БССР і Дзяржаўнага архіва БССР, загадчыкам Галоўмастацтва і намеснікам народнага камісара асветы БССР.

Быў сябрам Інбелкульта (Інстытута беларускай культуры), а ў 1928 г. абраны акадэмікам АН БССР. Працаваў у Інстытуце гісторыі і загадваў выдавецтвам АН БССР. Быў сябрам ЦВК БССР (1920-1931). 15.11.1936 г. арыштаваны. Знаходзячыся ў турме, быў абвешчаны псіхічна хворым, у сувязі з чым пераведзены ў Магілёўскую псіхіятрычную лячэбніцу, дзе памёр (па іншых звестках - скончыў жыццё самагубствам). 15.10.1955 г. рэабілітаваны ў грамадска-прававых адносінах, у 1988 г. адбылася поўная палітычная рэабілітацыя.

Памёр 11.04.1937.

Літаратурную дзейнасць пачаў у 1908 г. на старонках «Нашай нівы». Выдаў зборнікі паэзіі «Песні» (1913), «Песні працы і змагання» (Берлін, 1922), «Урачыстасць» (1925). У 1967 г. выйшлі «Вершы». Актыўна выступаў як празаік. Аўтар кніг апавяданняў «Трэскі на хвалях» (1924), «Прысады» (апавяданні і п'есы, 1927), «Гаспадар» (1930), «Гоман зарніц» (1932), «Наступ на горны» (апавяданні, нарысы і вершы, 1932), аповесцей «На новым месцы» (1930), «Зялёны шум» (1931), рамана «Сокі цаліны» (ч. I-III, 1922-1930). У 1929-1932 гг. выйшаў Збор твораў у 4 тамах, у 1987-1989 гг. - тры тамы Збору твораў у 4 тамах. У 1926 і 1962 гг. - «Выбраныя апавяданні», у 1978 г. - кніга выбраных апавяданняў «Насустрэч сонцу». Аўтар драм «Хвалі жыцця» (1918), «Сацыялістка» (1924), «Дзве сілы» (1927), зборніка літаратурна-крытычных артыкулаў «Узгоркі і нізіны» (1928), крытыка-біяграфічнага нарыса «Янка Купала - пясняр вызвалення» («Янка Купала ў літаратурнай крытыцы», 1928). Пераклаў на беларускую мову раман А.Фадзеева «Апошні з удэг» (1932).

Бібліяграфія

Творы

1. Гартны, Ц. Збор твораў: у 4 т. / Ц. Гартны. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1987 - 1898. – 438 с.

Пра пісьменніка

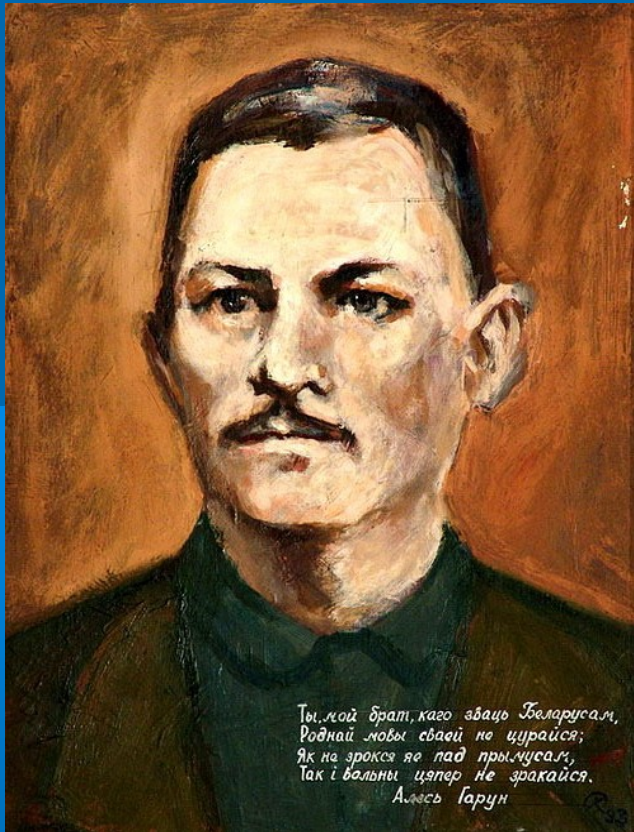
1. Андраюк, С. Яго трагічны лёс : [Цішка Гартны] / Серафім Андраюк // Польша. – 2012. - №4. – С. 147 – 160.
2. Каўрус, А. Слова даўняе і сучаснае: па старонках твораў Цішкі Гартнага / Алесь Каўрус // Польша. – 2007. – № 11. - С. 161-168.
3. Успаміны пра Цішку Гартнага. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1984. – 176 с.
4. Гартны Цішка: [жыццевы і творчы шлях пісьменніка] // Беларуская літаратура: ад А да Я / В. Дз. Старычонак. – Мінск: Вышэйшая школа, 2000. – С. 122 – 125.
5. Выдаткі абстрактна-рытарычнага пісьма: стылявыя асаблівасці паэзіі Цішкі Гартнага // Беларуская савецкая паэзія 20 гадоў: вучэбны дапаможнік / М. І. Мішчанчук. – Мінск: Вышэйшая школа, 1988. – С. 24 – 29.
6. Цішка Гартны // Беларускія пісьменнікі (1917 - 1990): даведнік / склад. А. К. Гардзіцкі. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1994. – С. 125 – 126.
7. Гартны Цішка // Рэспубліка Беларусь: энцыклапедыя: Т. 2 / ред. Г. П. Пашков і др. – Мінск: Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2008. – С. 882.
8. Жылуновіч Зміцер Хведаравіч: псеўд. Гартны Цішка // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: Т. 3. - Мінск: Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 1996. – С. 383 – 384.

Алесь Гарун

1887-1920

125 гадоў з дня нараджэння

Ты, мой брат, каго зваць Беларусам,
Роднай любові сваёй не цурайся;
Як на зроксе яе пад прычусага,
Так і больны цяпер не зракайся.
Алесь Гарун

Ты спевам разбудзіў народ свой
напрадвесні,
Якому на алтар свой дыямент
прынёс...

Яшчэ акорд не змоўк тваёй
прыгожай песні,
Хоць струны абарваў жыцця
паганы лёс.

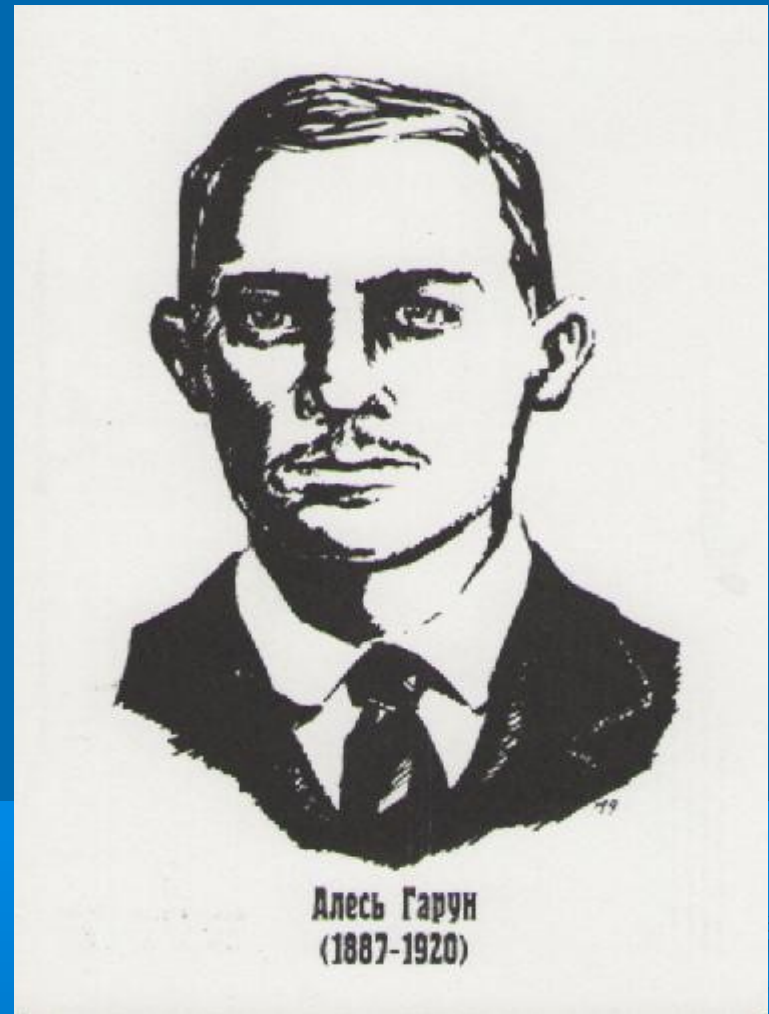
М. Чарот

Алесь Гарун – паэт, празаік, драматург, публіцыст, дзеяч беларускага нацыянальнага-вызваленчага руху.

Алесь Гарун (сапр. Прушынскі Аляксандр) нарадзіўся 11.03.1887 г. у фальварку Новы Двор (цяпер у межах Мінску) у сям’і чорнарабочага. Скончыў гарадскую прыходскую вучэльню ў Мінску (1897), вучыўся ў рамесніцкай вучэльні. З 1902 г. працаваў сталяром у розных майстэрнях і на мэблевай фабрыцы ў Мінску.

У 1904 годзе ўступіў у партыю эсэраў і актыўна ўключыўся ў падпольную рэвалюцыйную дзейнасць. У 1907 годзе арыштаваны і ў ліпені 1908 г. быў асуджаны на катаргу. 6 лістапада катарга была заменена на дзевяцігадовую высылку ў Сібір. Высылку паэт адбываў у Кірэнскім павеце Іркуцкай губэрні, дзе займаўся сталярнай і цяслярнай працай. У 1914 годзе працаваў на Лене вадалівам. З 1915 года — на залатых капальнях у Бадайбо, дзе сустрэў Лютаўскую рэвалюцыю. Там быў абраны дэпутатам Савету Ленінскай золатапрамысловай акругі.

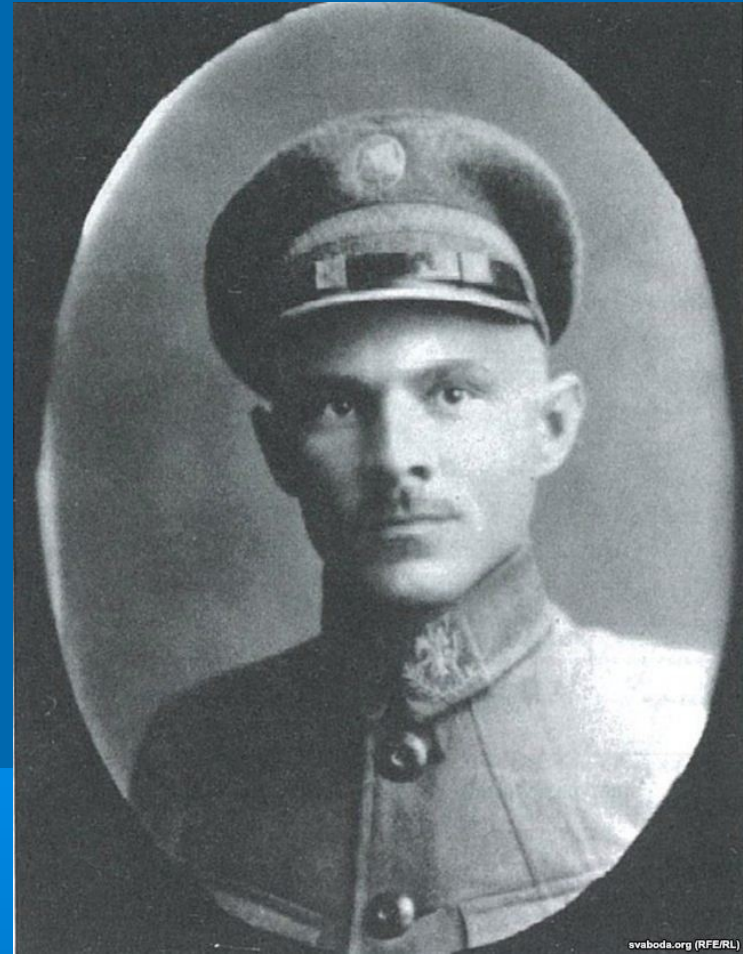

Алесь Гарун
(1887-1920)

У Мінск Гарун вярнуўся ў верасні 1917 г. У 1918 годзе, падчас нямецкай акупацыі, рэдагаваў газету «Беларускі шлях». У 1919 годзе, пасля заняцця Мінску палякамі, стаў сябрам Беларускай вайсковай камісіі. У жніўні 1919 года ўзначаліў Часовы беларускі нацыянальны камітэт, які ўключаў радных Рады БНР.

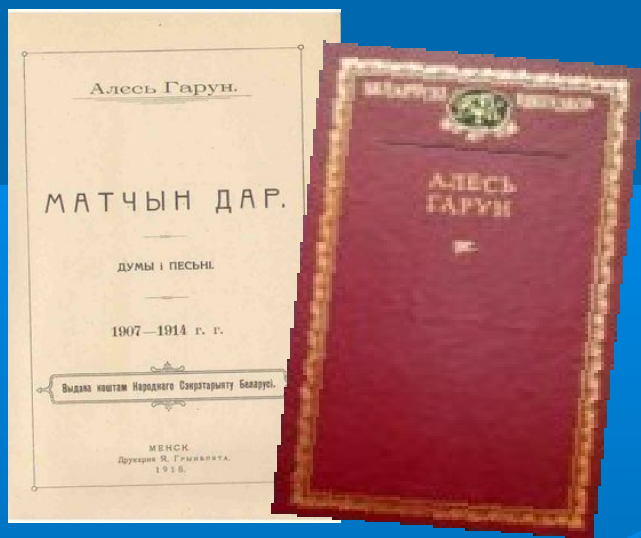
Памёр 28 ліпеня 1920 г. у Кракаве. Пахаваны там на вайсковых Ракавіцкіх могілках.

У 1947 годзе быў сярод іншых беларускіх літаратараў абвешчаны «зdraднікам беларускаму народу», да 1980-х гадоў яго творы не выдаваліся.

У друку дэбютаваў вершам «Маці-Беларусі» ў 1907 годзе (газета «Наша Ніва»). Шмат вершаў, апавяданняў публікаваліся ў газетах «Наша Ніва», «Беларус», «Вольная Беларусь», у калектыўных зборніках і календарах, атрымлівалі станоўчыя водгукі з боку крытыкаў (у прыватнасці, М. Багдановіча і Я. Купалы). Галоўная тэма творчасці Гаруна — Радзіма, барацьба за свабоду і шчасце, але таксама ён стварыў шмат выдатных узораў пейзажнай лірыкі. У паэзіі Гаруна прыметны адначасовы ўплыў сімвалізму і народных традыцый.

Выйшаў зборнік паэзіі «Матчын дар» (1918, перавыданне 1929, факсімільнае выданне ў 1988), таксама зборнік «Жывыя казкі» (1920), куды ўвайшлі тры п'есы для дзіцячага тэатра: «Хлопчык у лесе» (ставілася ў Вільні ў 1921 годзе), «Шчаслівы чырвонец» і «Дзіўны лапаць, або Ня ўсё тое порах, што ў пораху ляжыць». У Вільні асобным выданнем выйшла паэма «Мае каляды» (пад псеўданімам «А. Сумны», 1920). Выступаў у друку як публіцыст.

Бібліяграфія

Творы

1. Алесь Гарун: [біяграфія, вершы] // Анталогія беларускай паэзіі: Т. 1 / рэд. Р. Барадулін і інш. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1993. – С. 442 – 459.

Пра пісьменніка

1. Казбярук, У. М. Светлай волі зычны звон: Алесь Гарун / У. М. Казбярук. – Мінск: Навука і тэхніка, 1991. - 63с. – (Нашы славутыя землякі).
2. Гарун Алесь // Республика Беларусь: энциклопедия: Т. 2 / ред. Г. П. Пашков и др. – Мінск: Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2008. – С. 882.
3. Гарун Алесь: [жыццевы і творчы шлях пісьменніка] // Беларуская літаратура: ад А да Я / В. Дз. Старычонок. – Мінск: Вышэйшая школа, 2000. – С. 125 – 132.
4. Гарун Алесь // Культура Беларусі. – Мінск: Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2011. – С. 535 - 536.
5. Гарун Алесь // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: Т. 2. - Мінск: Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 1994. – С. 490 – 491.

Язэп Пушча

1902-1964

110 гадоў з дня нараджэння

Беларускі паэт,
крытык,
перакладчык.

Язэп Пушча (сапр. Плашчынскі Іосіф) - паэт, крытык, перакладчык. Нарадзіўся 20.05.1902 г. у вёсцы Каралішчавічы Мінскага раёна Мінскай вобласці ў сялянскай сям'і.

У 1920 г. скончыў Мінскую рэальную навучальню, працаваў у Каралішчавіцкай пачатковай школе. Пасля заканчэння (1922) дзевяцімесячных курсаў беларусазнаўства ў Мінску быў інспектарам Мазырскага, Мінскага ўездных аддзелаў народнай асветы, выкладаў беларускую мову і літаратуру на агульнаадукацыйных курсах, у музычным тэхнікуме ў Мінску. Адзін з заснавальнікаў літаратурных аб'яднанняў «Маладняк» і «Узвышша». У 1925-1927 гг. вучыўся ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце, адкуль перавёўся ў Ленінградскі дзяржаўны ўніверсітэт (скончыў чатыры курсы ў 1929). Быў стыльрэдактарам у Беларускай дзяржаўнай выдавецтве. 1930 г. арыштаваны, прыгавораны калегіяй АДПУ да 5 год высылкі. Прысуд адменены Вярхоўным судом БССР 1956 г. Працаваў бухгалтарам у Шчадрынску на Урале (1931-1935), у саўгасе «Джэптэ» каля Анапы (1935-1936), завучам, дырэктарам Маначоўскай сярэдняй школы Мурамскага раёна. У гады вайны мабілізаваны ў армію. У 1941-1958 гг. - дырэктар Чаадаеўскай сярэдняй школы Мурамскага раёна Уладзімірскай вобласці (у 1942 г. быў курсантам 2-ой Маскоўскай ваенна-палітычнай навучальні). З 1958 г. жыве ў Мінску. Сябра СП СССР з 1958 г. Памёр 14.09.1964 г.

Літаратурнае аб'яднанне «Узвышша»

Першы рад: Я.Пушча,
А.Бабарэка,
У.Дубоўка,
К.Чорны,
З.Бядуля,
К.Крапіва

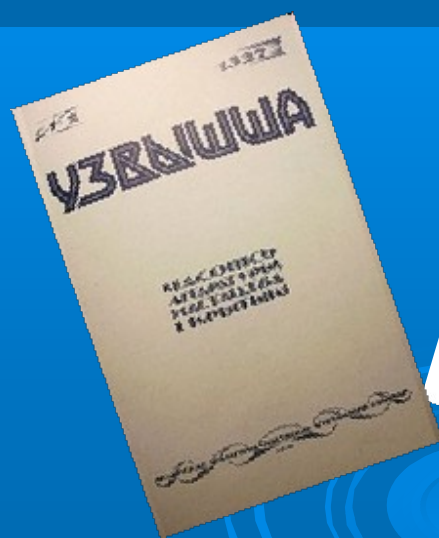

Язэп Пушча — прадстаўнік маладой хвалі беларускіх пісьменнікаў, якая прыйшла ў літаратуру пасля Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Змітрака Бядулі, Алеся Гаруна. Першыя крокі ў паэзіі Я. Пушча зрабіў, калі ў 1923 г. разам з іншымі пісьменнікамі стаў адным з заснавальнікаў і арганізатараў літаратурнага аб'яднання «Маладняк», а пазней — «Узвышша». З гэтага часу паэзія становіцца яго асноўным заняткам. Аўтар зборнікаў «Раніца рыкае», «Vita», «Дні вясны». У другой палове і асабліва ў канцы 20-х гадоў творчыя пошукі паэта ўскладніліся ў сувязі з нездаровай грамадскай атмасферай у краіне, агульным недаверам, варожасці ў адносінах паміж людзьмі, навешваннем ярлыкоў. Крытыкі-вульгарызатары вышуквалі песімістычна-ўпадніцкія настроі, трагедыйнасць у зборніку Я. Пушчы «Песні на руінах», асабліва жорстка крытыкавалі яго «Лісты да сабакі».

У такіх неспрыяльных абставінах напісаны паэмы «Крываваы плакат» (у пазнейшай рэдакцыі «Крываваы год») і «Сады вятроў» (1930). У 1930 былі здадзены ў друк, але ў сувязі з арыштам не ўбачылі свет зборнікі Я. Пушчы «Мой маніфэст» і «Грэшная кніга». У паэмах «Песня вайны», «Цень консула», «Крываваы год» увага аўтара скіравана да падзей Першай Сусветнай і грамадзянскай войнаў. Гэраічнай барацьбе беларускага народа з фашысцкімі акупантамі ў гады Другой Сусветнай Вайны прысвечаны паэмы «Бор шуміць» і «Людвіся».

Адарваны ад Беларусі, Я. Пушча пісаў мала. І толькі пасля вяртання на Бацькаўшчыну ім напісана шмат вершаў светлай, «сонечнай» тэматыкі. Пасляваенная лірыка паэта вызначаецца аптымістычным настроем, мажорным гучаннем. Асноўныя яе матывы – любоў да Бацькаўшчыны, шматгалоссе прыроды, услаўленне працоўнага энтузіязму. Гэтая лірыка лёгка клалася на музыку. Песні на вершы Я. Пушчы напісалі І. Бараноўская, П. Падкавыраў, Ю. Семяняка і інш.

Бібліяграфія

Творы

1. Пушча, Я. Сады вятроў: вершы і паэмы / Я. Пушча. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1982. – 368 с.

Пра пісьменніка

1. «Не спознімся, станем на вахту ў часе. Радзімы і сонца народ дачакаўся!»: лірыка Язэпа Пушчы // Беларуская савецкая паэзія 20 гадоў: вучэбны дапаможнік / М. І. Мішчанчук. – Мінск: Вышэйшая школа, 1988. – С. 69 – 81.
2. Язэп Пушча // Беларускія пісьменнікі (1917 - 1990): даведнік / склад. А. К. Гардзіцкі. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1994. – С. 446 – 447.
3. Пушча Язэп // Республика Беларусь: энциклопедия: Т. 6 / ред. Г. П. Пашков и др. – Минск: Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2008. – С. 336.
4. Пушча Язэп // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: Т. 6. - Мінск: Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2001. – С. 11.

Максім Танк

1912-1995

100 гадоў з дня нараджэння

Я толькі частку невялічку
Змог праспяваць
Таго, што казалі мне
Вятры, дарогі,
Валуны і рэкі,
Лясы і зоры...

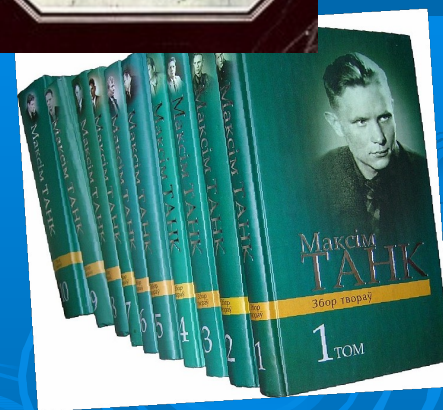
<http://maksimtank.ru/>

М. Танк

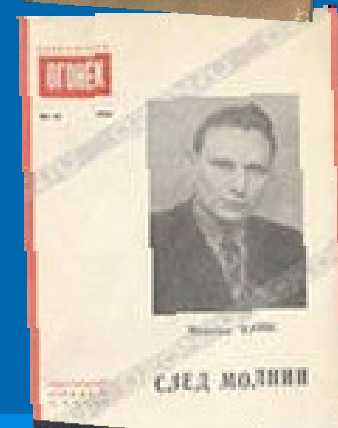
Танк Максім - (сапр. Скурко Яўген), нарадзіўся 17.09.1912 г. у вёсцы Пількаўшчына Мядзельскага раёна Мінскай вобласці ў сялянскай сям'і.

Скончыў пачатковую польскую школу, вучыўся ў Вілейскай расейскай і ў Радашковіцкай беларускай гімназіях, з апошняй быў выключаны за ўдзел у школьнай забастоўцы. Потым вучыўся ў віленскіх беларускай, расейскай гімназіях. У 1927 г. уступіў у камсамол і пачаў актыўна ўдзельнічаць у падпольным руху. Працаваў інструктарам ЦК камсамола Заходняй Беларусі (1932-1933), вёў рэвалюцыйную дзейнасць на Віленшчыне і Наваградчыне. З траўня 1933 да траўня 1934 г. і з верасня да снежня 1934 г. сядзеў у віленскай турме «Лукішкі». Працаваў у легальным і падпольным камуністычным друку. Пасля далучэння Заходняй Беларусі быў супрацоўнікам абласной газеты «Вілейская праўда» (1939-1940). У час Вялікай Айчыннай вайны працаваў у газеце «За Савецкую Беларусь» (Бранскі фронт), у агітплакаце «Раздавім фашысцкую гадзіну». У 1945-1948 гг. - літаратурны рэдактар часопіса «Вожык», у 1948-1966 гг. - галоўны рэдактар часопіса «Полымя», з 1966 г. - першы сакратар, а ў 1971-1990 гг. - старшыня праўлення СП БССР. Дэпутат Вярхоўнага Савета СССР (1969-1989) і БССР (1947-1971), сакратар праўлення СП СССР (з 1966), сябра Савецкага камітэта абароны міру, старшыня Беларускага аддзялення савецка-польскай дружбы (з 1958 г.). Старшыня Вярхоўнага Савета БССР VI-VII скліканняў. Акадэмік АН БССР. Сябра СП СССР з 1940 г.

Памёр 07.08.1995 г., пахаваны на радзіме.

Друкавацца пачаў у 1932 г. у часопісе «Пралом», «Часопісе для ўсіх», газетах-аднадзёнках «На пераломе» і «Беларускае жыццё». Першыя кніжкі паэзіі выдаў у Вільні: «На этапах» (1936, факсімільнае - ў 1983, Мінск), «Журавінавы цвет» (1937), «Пад мачтай» (1938), паэма «Нарач» (1937). У Мінску выдадзены «Выбраныя вершы» (1940), «Янук Сяліба» (паэма, 1943), «Вастрыце зброю» (вершы і паэмы, 1945), «Праз вогненны небасхіл» (1945), «Каб ведалі» (1948), «На камні, жалезе і золаце» (1951), «Збор калосся: Вершы 1983-1988» (1989), «Паслухайце, вясна ідзе» (1990) і інш. Для дзяцей напісаў кніжкі вершаў «Галінка і верабей» (1946), «Кніжка пра мядзведзя» (1947), «Сярод лясоў наднёманскіх» (1951, 1987), кніжкі казак «Ехаў казачнік Бай» (1955, 1984), «Быліна пра касмічнае падарожжа мураша Бадзіні» (1979) і інш. Аўтар кнігі-дзённіка «Лісткі календара» (1970). У 1958 г. выйшаў Збор твораў у 2-х, у 1966-1967 гг. - у 4-х, у 1978-1981 гг. - у 6 тамах. Пераклаў на беларускую мову А.Пушкіна, У.Маякоўскага, М.Рыльскага, А.Міцкевіча і інш.

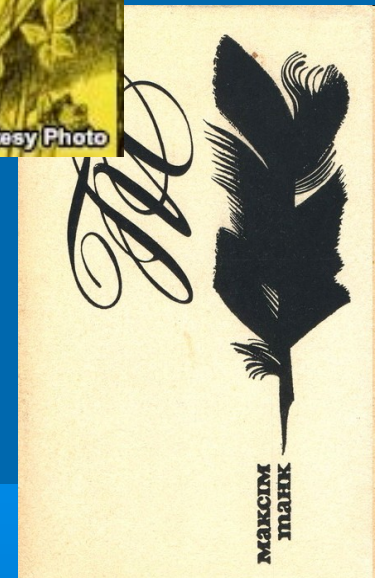

Прэміі і ўзнагароды

Герой Сацыялістычнай Працы (1974).
Ганаровы грамадзянін г. Мінска (1987).
Узнагароджаны чатырма ордэнамі Леніна,
ордэнамі Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Чырвонага
Сцяга, двума ордэнамі Працоўнага Чырвонага
Сцяга, Айчыннай вайны II ступені, Дружбы народаў
і медалямі, а таксама афіцэрскім крыжам
Адраджэння Польшчы, ордэнамі Заслугі ПНР.

Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1948) за
зборнік паэзіі «Каб ведалі», Літаратурнай прэміі
Янкі Купалы (1959) за зборнік «След бліскавіцы»,
Дзяржаўнай прэміі БССР імя Янкі Купалы (1966) за
зборнік «Мой хлеб надзённы», Ленінскай прэміі
(1978) за зборнік «Нарочанские сосны» (Москва,
1977), Літаратурнай прэміі імя А.Фадзеева (1980)
за кнігу «Прайсці праз вернасць». Атрымаў у
Польшчы прэмію аўтарскага аб'яднання «ЗАКС»
(1971) за пераклады твораў польскай літаратуры і
ўмацаванне дружбы паміж народамі.

Бібліяграфія

Творы

1. Танк, М. Збор твораў: у 6 т. / М. Танк. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1978 - 1981.
2. Танк, М. Собрание сочинений: в 3 т. / М. Танк. – Москва: Художественная литература, 1985 - 1986.
3. Танк, М. Лісткі календара / М. Танк. – Мінск: Беларусь, 1970. – 312 с.
4. Танк, М. Листки календаря: дневниковые записи / М. Танк; авториз. пер. С. Григорьевой, пер. Я. Халемский. – Москва: Советский писатель, 1974. – 304 с.
5. Танк, М. Мой каўчэг: вершы: 1989-1992 / М. Танк. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1994. – 207 с.
6. Танк, М. За моим столом: стихи / М. Танк. – Москва: Советский писатель, 1984. – 192 с.

Пра пісьменніка

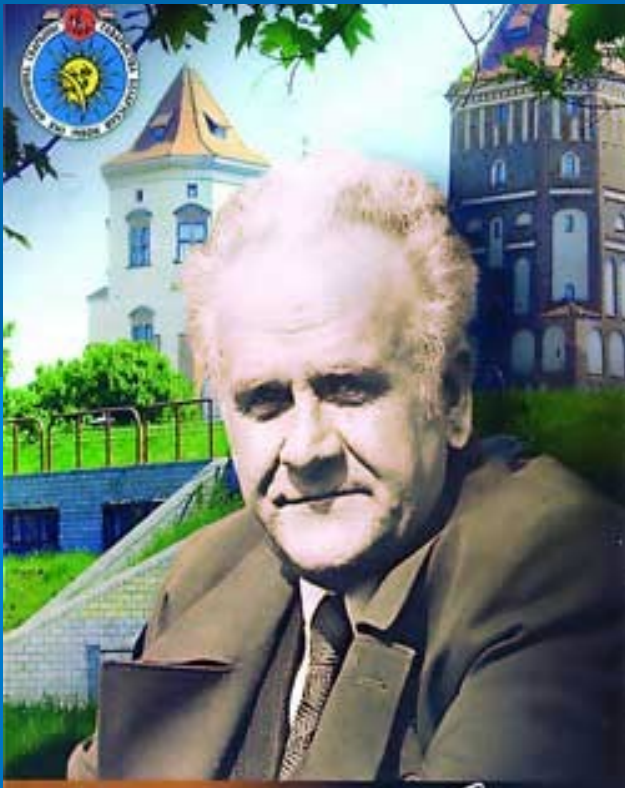
1. Бугаёў, Д. Я. Паэзія Максіма Танка / Д. Я. Бугаёў. – Мінск: Беларуская навука, 2003. – 312 с.
2. Верабей, А. Л. Максім Танк і польская літаратура / А. Л. Верабей. – Мінск: Навука і тэхніка, 1984. – 240 с.
3. Гніламёдаў, У. Па старонках паэзіі Максіма Танка / Уладзімір Гніламёдаў // Польша. – 2006. - №1. - С. 210 - 222.
4. Калеснік, У. Паэзія змагання: М. Танк і заходнебеларуская літаратура. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1959. – 256 с.
5. Мікуліч, М. Хай будзе святло: [пра Максіма Танка] / М. Мікуліч // Польша. – 2010. – №2. – С. 161 – 170.
6. Селяменеў, В. Максім Танк (1912-1995): этапы лёсу / В. Селяменеў // Польша. — 2007. — № 9. — С. 99—107.

Янка Брыль

1917-2006

95 гадоў з дня нараджэння

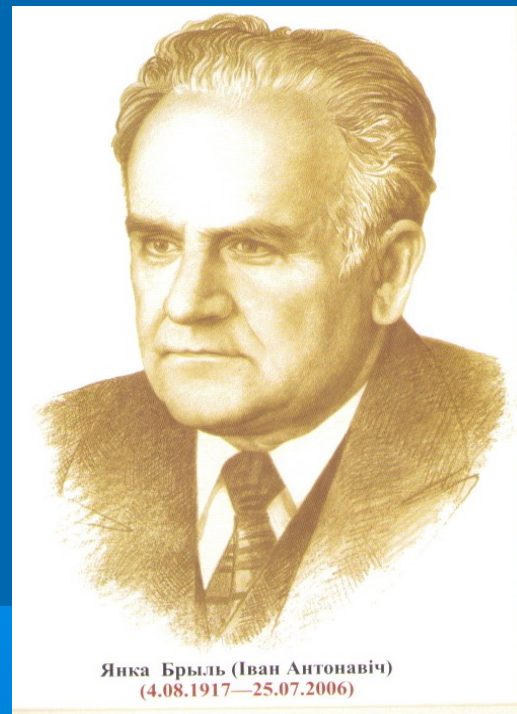

"Для мяне літаратура —
гэта служэнне..."

Я. Брыль

Янка (Іван) Брыль нарадзіўся 04.08.1917 г. у Адэсе (Украіна) у сям'і чыгуначніка.

У 1922 г. разам з бацькамі пераехаў на іх радзіму ў Заходнюю Беларусь. Скончыў польскую сямігодку, працаваў на гаспадарцы, займаўся самаадукацыяй. У сакавіку 1939 г. прызваны ў польскую армію. У 1939 г. пад Гдыняй трапіў у нямецкі палон, восенню 1941 г. уцёк на радзіму. У гады вайны быў партызанскім сувязным, потым - разведчыкам, рэдактарам газеты «Сцяг свабоды» і сатырычнага антыфашысцкага лістка «Партызанскае жыгала». З кастрычніка 1944 г. жыў ў Мінску. Працаваў у рэдакцыі газеты-плаката «Раздавім фашысцкую гадзіну», часопісах «Вожык», «Маладосць», «Полымя», у Дзяржаўным выдавецтве БССР. У 1938 г. пачаў друкавацца як паэт і публіцыст. Аўтар кніг апавяданняў, апавесцей «Нёманскія казакі», «Вераснёвая рунь», «У Забалоцці днее», «Дзеля сапраўднай радасці», «На Быстранцы», «І смех, і бяда», «Надпіс на зрубе», «Жменя сонечных промняў», «На сцежцы - дзеці» і інш., раманаў «Граніца», «Птушкі і гнёзды». У сааўтарстве з А. Адамовічам і Ё. Калеснікам напісаў дакументальную кнігу «Я з вогненнай вёскі...», (па матывах кнігі пастаўлены «Хатынскі цыкл» дакументальных фільмаў). Выдаваў кніжкі прозы для дзяцей. Вядомы і як перакладчык з расейскай, украінскай і польскай моў.

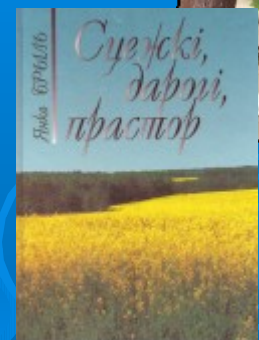
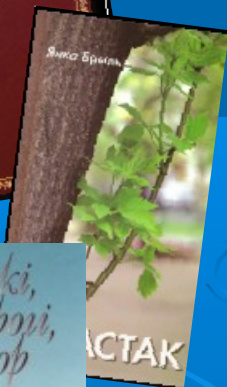
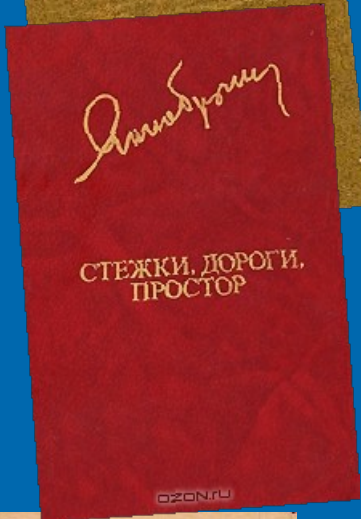

Янка Брыль (Іван Антонавіч)
(4.08.1917—25.07.2006)

Творчыя набыткі гэтага таленавітага мастака станавіліся класікай па меры іх напісання, увайшлі ў чытанкі, падручнікі, хрэстаматыі. Знак высокай якасці стаіць на рамане “Птушкі і гнёзды”, аповесцях “Сіročы хлеб”, “У сям’і”, “У Забалоцці днее”, “На Быстранцы”, “Апошняя сустрэча”, “Ніжнія Байдуны”, “Золак, убачаны здалёк”, аповяданнях, лірычных мініяцюрах, эсэ, творах для дзяцей. Гэта засведчылі і прафесіянальныя літаратуразнаўцы, крытыкі, і шматлікая армія ўдзячных чытачоў не толькі ў Беларусі, але і далёка за яе межамі.

Прэміі і ўзнагароды

Узнагароджаны двума ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, Айчыннай вайны II ступені, Дружбы народаў, «Знак Пашаны», савецкімі і польскімі медалямі. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР за аповесць «У Забалоцці днее», Літаратурнай прэміі імя Якуба Коласа за кнігу «Грацяг размовы», Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа за аповесць «Золак, убачаны здалёк». Народны пісьменнік БССР.

Бібліяграфія

Творы

1. Брыль, Я. Адзін дзень: апавяданні, аповесць, нарыс / Я. Брыль. – Мінск: Народная асвета, 1968. – 264 с. – (Школьная бібліятэка).
2. Брыль, Я. В глухую полночь: рассказы / Я. Брыль. – Москва: Воениздат, 1969. – 184 с.
3. Брыль, Я. Витражи: миниатюры и лирические записи / Я. Брыль; автор. пер. Д. Ковалева. – Минск: Мастацкая літаратура, 1974. – 272 с.
4. Брыль, Я. Немного о вечном: ст., портр., заметки / Я. Брыль. – Москва: Советский писатель, 1983. – 336 с.
5. Брыль, Я. Пішу як жыву: аповесць, апавяданні, мініяцюры, эсэ / Я. Брыль. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1994. – 363 с.
6. Брыль, Я. Повести / Я. Брыль. – Москва: Советский писатель, 1979. – 429 с.
7. Брыль, Я. Птицы и гнезда: книга одной молодости / Я. Брыль; авториз. пер. А. Островского. - Москва: Советский писатель, 1975. – 342 с.
8. Брыль, Я. Роздум і слова / Я. Брыль. – Мінск: Беларусь, 1963. – 280 с.
9. Брыль, Я. Сення і памяць: апавяданні, мініяцюры, эсэ / Я. Брыль. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1985. – 317 с.
10. Брыль, Я. Стежки, дороги, простор / Я. Брыль. – Москва: Известия, 1981. – 576 с. – (Б-ка "Дружбы народов").
11. Брыль, Я. Трохі пра вечнае: артыкулы, лірычныя нататкі, эсэ / Я. Брыль. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1978. – 360 с.

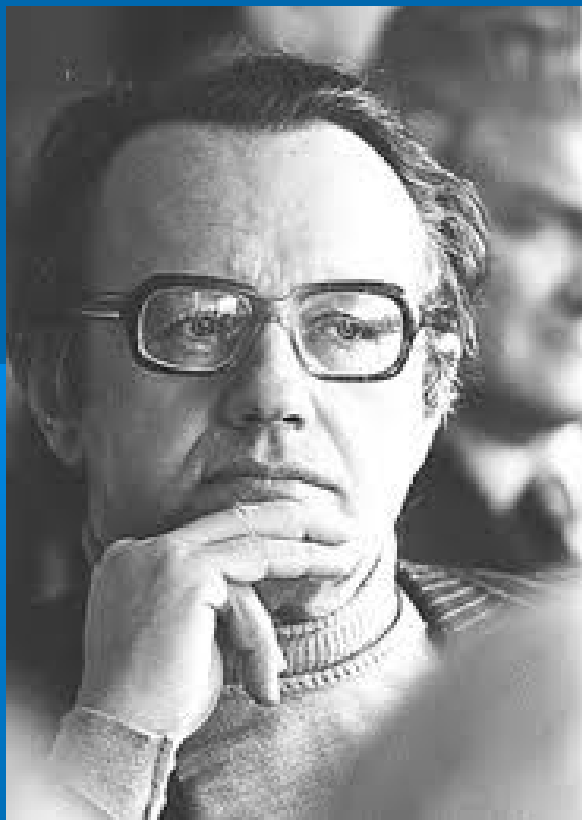
Пра пісьменніка

1. Аляхновіч, Р. В. Янка Брыль у школе: дапаможнік для настаўніка / Р. В. Аляхновіч. – Мінск: Народная асвета, 1979. – 120 с.
2. Бажок, І. Запаветная эсэістыка Янкі Брыля / Ірына Бажок // Польша. – 2012. - №3. – С. 123 – 127.
3. Канэ, Ю. Як паветра і хлеб: жыццёвы і творчы шлях Янкі Брыля / Ю. Канэ. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1988. – 320 с.
4. Нікіфарова, В. Б. Янка Брыль: (да 80-годдзя з дня нараджэння) / В. Б. Нікіфарова // Весці АНБ. Сер. гуманітарных навук. – 1997. – №3. - С. 124-130.
5. Стральцова, В. М. Іван Антонавіч Брыль : (да 85-годдзя з дня нараджэння) / В. М. Стральцова // Весці НАН Беларусі. Серыя гуманітарных навук. - 2002. - № 3. - С. 123—124.

Адамовіч Алесь

1927 – 1994

85 гадоў з дня нараджэння

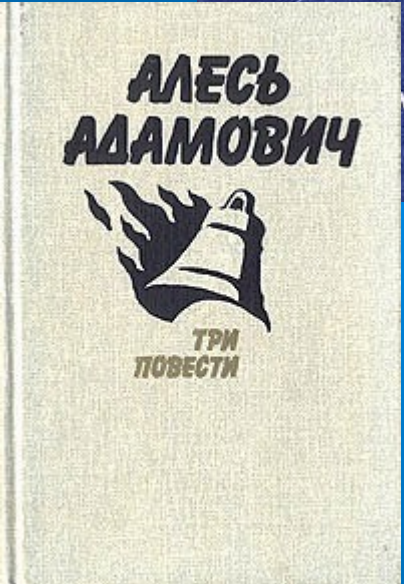

Празаік, крытык,
літаратуразнавец,
публіцыст,
грамадскі дзеяч.

Адамовіч Алесь (Аляксандр) нарадзіўся 03.09.1927 г. у вёсцы Канюхі Капыльскага раёна Мінскай вобласці ў сям'і служачых. З 1928 г. сям'я пражывала ў пасёлку Глуша Бабруйскага раёна. У 1942 г. ён, вучань сярэдняй школы, - сувязны, а з 1943 г. - баец партызанскага атрада імя Кірава Мінскага злучэння. У 1944-1945 гг. - студэнт Ленінагорскага горна-металургічнага тэхнікума (Алтайскі край). У 1945-1950 гг. вучыўся на філалагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. У 1953 г. скончыў аспірантуру пры ўніверсітэце і працаваў там на кафедры беларускай літаратуры. У 1954-1962 гг. і з 1967 г. - навуковы супрацоўнік, у 1976-1983 гг. - загадчык сектара літаратурных узаемасувязей Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР. У 1962-1966 гг. вучыўся на Вышэйшых сцэнарных курсах у Маскве, у 1964-1966 гг. выкладаў беларускую літаратуру ў Маскоўскім дзяржаўным універсітэце. З 1966 г. зноў працаваў у Інстытуце літаратуры. У 1982 г. у складзе дэлегацыі БССР удзельнічаў у рабоце XXXVII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН. З 1987 г. - дырэктар навукова-даследчага Інстытута кінамастацтва ў Маскве. Народны дэпутат СССР (1989). Член-карэспандэнт АН БССР, доктар філалагічных навук, прафесар. Сябра Беларускага ПЭН-цэнтра з 1989 г. Сябра СП СССР з 1957 г. Памёр 26.01.1994 г. у Маскве. Пахаваны на радзіме бацькоў у вёсцы Глуша.

Як крытык і літаратуразнавец выступае ў друку з 1950 г. Піша на беларускай і расейскай мовах. Аўтар навуковых прац «Шлях да майстэрства: Станаўленне мастацкага стылю К.Чорнага» (1958), «Браму скарбаў сваіх адчыняю...» (1980), «Война и деревня в современной литературе» (1982) і інш.і. Выйшлі раманы «Война под крышами» (1960), які разам з раманам «Сыновья уходят в бой» склалі дылогію «Партизаны» (1963, па сцэнарыю пісьменніка пастаўлена аднайменная кінадылогія, 1970), «Хатынская аповесць» (Масква, 1972, інсцэніравана ў 1977), аповесці «Асия. Последний отпуск» (1975), «Каратели: Радость ножа, или Жизнеописание гиперборцев» (1981), «Последняя пастораль» (часопіс «Новый мир», 1986). У 1985 г. на кінастудыі «Мосфильм» пастаўлены двухсерыйны мастацкі фільм «Иди и смотри» (сцэнарыі А. Адамовіча і Э. Клімава, у аснову якога пакладзены «Хатынская аповесць» і «Каратели...»). Фільм заняў першае месца на Сусветным кінафестывалі ў Маскве (1985), узнагароджаны залатым прызам. У 1987 г. выйшла кніга апавяданняў і эсэ «Моление о будущем». Адзін з аўтараў дакументальных кніг «Я з вогненнай вёскі...» (з Я. Брылём, У. Калеснікам, 1975) і «Блокадной книги» (з Д. Граніным, Масква, 1979). У 1977 г. выйшаў Збор твораў у 2-х, у 1981-1983 гг. - у 4 тамах.

Прэміі і ўзнагароды

Узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны II ступені, Працоўнага Чырвонага Сцяга, «Знак Пашаны» і медалямі. Лаўрэат прэміі Міністэрства абароны СССР (1974) і Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа (1976) - за «Хатынскую аповесць».

Бібліяграфія

1. Адамович, А. Собрание сочинений: в 4 т. /А. М. Адамович. - Минск: Мастацкая літаратура, 1983.
2. Адамович, А. Избранные произведения: в 2 т. /А. М. Адамович. – Минск: Мастацкая літаратура, 1977.
3. Адамович, А. Асия. Последний отпуск: повести /А. М. Адамович. – Минск: Мастацкая літаратура, 1975. – 192 с.
4. Адамович, А. Блокадная книга /А. Адамович, Д. Гранин. – Москва: Советский писатель, 1982. - 432 с.
5. Адамович, А. Война под крышами. Сыновья уходят в бой: романы, диалогия /А. М. Адамович. – Минск: Мастацкая літаратура, 1973. – 560 с.
6. Адамович, А. Додумывать до конца: лит. и тревоги века: [сборник] /А. Адамович. – Москва: Советский писатель, 1988. - 492, [1] с.
7. Адамович, А. Каратели (Радость ножа, или Жизнеописания гипербореев) /А. М. Адамович. – Минск: Мастацкая літаратура, 1981. – 208 с.

8. Адамович, А. Ничего важнее: соврем. пробл. воен. прозы / А. Адамович; АН БССР, Ин-т лит. им. Я. Купалы. – Минск: Наука и техника, 1987. - 294, [1] с.
9. Адамович, А. О современной военной прозе /А. М. Адамович. – Москва: Советский писатель, 1981. – 440 с.
10. Адамович, А. Отвоевались!: [сб. ст. и выступлений] /А. М. Адамович. – Москва: Молодая гвардия, 1990. – 255 с.
11. Адамович, А. Партизаны: диалогия /А. М. Адамович. – Минск: Беларусь, 1963. – 598 с.
12. Адамович, А. Хатынская повесть. Каратели (Радость ножа, или Жизнеописание гипербореев): повести /А. М. Адамович. - Москва: Советский писатель, 1984. – 415 с.
13. Адамович, А. Хатынская повесть. Каратели. Последняя пастораль: повести /А. М. Адамович. – Москва: Советский писатель, 1989. – 638 с.
14. Адамович, А. Хатынская повесть. Каратели (Радость ножа, или Жизнеописание гипербореев): повести /А. М. Адамович. – Ленинград: Художественная литература. Ленинградское отделение, 1986. – 398 с.
15. Адамович, А. Я из огненной деревни... /А. Адамович, Я. Брыль, В. Колесник; [авт. пер. с бел. Д.Ковалева]. – Москва: Известия, 1979. – 526 с. – (Б-ка "Дружбы народов

Пра пісьменніка

1. Брыль, Я. Алесь Адамовіч : [аб творчасці Алеся Адамовіча] / Я. Брыль // Трохі пра вечнае : артыкулы, лірычныя нататкі, эсэ / Я. Брыль. — Мінск : Мастацкая літаратура, 1978. — С. 202—218.
2. Палтаран, В. Сімвал яго веры : [аб творчасці Алеся Адамовіча] / В. Палтаран // Чалавек на вятрах часу : публіцыстыка, літаратурная крытыка / В. Палтаран. — Мінск : Мастацкая літаратура, 1989. — С. 242—247.
3. Сапозжов, Ю. Последняя пастораль: [о книге Алеся Адамовича "...Имя сей звезде Чернобыль"] / Юрий Сапозжов // Всемирная литература. - 2008. - №1.- С. 196 – 204.
4. Теракопян, Л. С благодарностию - были...: белорусский сюжет: [Мележ, Адамович, Чигринов] / Леонид Теракопян // Всемирная литература. - 2009. - №1. - С. 182 – 194.

Іван ПТАШНІКАЎ

1932

80 гадоў з дня нараджэння

Яго называюць беларускім Фолкнерам. Шукаюць яму іншых настаўнікаў. А ён заўсёды заставаўся і застаецца толькі Іванам Пташнікавым. Беларускім пісьменнікам. Мудрым летапісцам свайго народа, які хоча спазнаць і разгадаць таямніцу чалавека і яго душы.

Янка
Сіпакоў

Іван Мікалаевіч ПТАШНІКАЎ нар. 07.10.1932 г. у в. Задроздзе Плешчаніцкага (цяпер Лагойскага) р-на ў сялянскай сям'і. Да вайны скончыў 3 класы Задроздзенскай пачатковай школы. Пасля вайны – Крайскую сямігодку (1948), Плешчаніцкую беларускую сярэднюю школу (1951). Пасля заканчэння школы працаваў у рэдакцыі раённай газеты «Ленінец», настаўнікам пачатковай школы. Скончыў журфак БДУ (1957). Рэдактар мастацкай літаратуры ў Дзяржаўным выдавецтве БССР (1957—1958), рэдактар аддзела прозы часопіса «Маладосць», з 1962 па 1995 г. — рэдактар аддзела прозы часопіса «Полымя».

Дэбютаваў з вершам «На полі родным» у 1952 г. Аўтар зборнікаў аповесцей і апавяданняў «Зерне падае не на камень» і «Сцяпан Жыхар са Сцешыц», аповесцей «Лонва», «Тартак», «Найдорф», раманаў «Чакай у далёкіх Грынях», «Мсціжы», «Алімпіяда». Па аповесці «Тартак» на беларускім тэлебачанні ў 1974 пастаўлены аднайменны тэлефільм, а ў 1989 па раманаў «Алімпіяда» — аднайменны тэлеспектакль. Тэма вайны займае ў творчасці пісьменніка значнае месца. Трагедыі спаленых разам з людзьмі вёсак, (аповесць «Тартак»), барацьба партызан і жыхароў акупіраванай Беларусі супраць акупантаў (аповесць «Найдорф»), антываенны пафас многіх апавяданняў сведчаць пра тое, што вайна ў І. Пташнікава свая, перажытая ў дзяцінстве.

Прэміі і ўзнагароды

Узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны» і медалём. Заслужаны работнік культуры Беларускай ССР. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа за аповесць «Найдорф».

Бібліяграфія

Творы

1. Пташников, И. Н. Мстижи: роман / И. Н. Пташников; авт. пер. с бел. В. Кудинова. – Минск: Мастацкая літаратура, 1977. – 368 с. – (Белорусский роман).
2. Пташников, И. Н. Найдорф: повести / И. Н. Пташников. – Минск: Юнацтва, 1989. - 416 с. – (Библиотека юношества).
3. Пташников, И. Н. Тартак. Найдорф: повести / И. Н. Пташников. – Минск: Мастацкая літаратура, 1979. – 446 с. – (Библиотека белорусской повести)
4. Пташников, И. Н. Тартак. Мстижи: повесть, роман, рассказы / Иван Николаевич Пташников. – Минск: Мастацкая літаратура, 1989. – (Белорусская проза)

Пра пісьменніка

1. Андраюк, С. Чалавек на зямлі: нарыс творчасці І. Пташнікава / С. Андраюк. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1988. – 254 с.
2. Андраюк, С. Біяграфія ў трагічным гістарычным кантэксце / Серафім Андраюк // Польша. – 2007. – № 10. - С. 142-154.
3. Прохар, М. З глыбінь мастацкага слова: асаблівасці паэтыкі Івана Пташнікава / Маргарыта Прохар // Польша. – 2006. - №1. - С. 223 – 230.
4. Прохар, М. Экалогія прыроды і экалогія душы: чарнобыль у творчасці Віктара Казько, Івана Пташнікава і Віктара Карамазава / Маргарыта Прохар // Польша. – 2007. – № 4. - С. 194 – 209.
5. Пташнікаў Іван: [жыццевы і творчы шлях пісьменніка] // Беларуская літаратура: ад А да Я / В. Дз. Старычонок. – Мінск: Вышэйшая школа, 2000. – С. 359 – 361.

Анатоль Бароўскі

1942

75 гадоў з дня нараджэння

«Што з намі будзе? Божа, адкажы...»
упала з крыламі скалечаная птаха –
то нас распнуў Чарнобыль на крыжы.

Анатоль Бароўскі

Я – з Чарнобыльскай зоны,
Я тут жыву і памёр, –
тут канае і сяння
мой ля Прыпяці Бор.

Анатоль Бароўскі

Бароўскі Анатоль нарадзіўся 12.05.1942 г. У вёсцы Крушнікі Мазырскага раёна Гомельскай вобласці ў сям'і настаўніка. Пасля заканчэння Асавецкай сярэдняй школы працаваў у калгасе, потым на заводзе жалезабетонных вырабаў у Мазыры, настаўнікам пачатковых класаў у вёсцы. Вучыўся у Мазырскім педагагічным інстытуце, служыў у Савецкай Арміі. Працаваў у мазырскай раённай газеце «Камуніст Палесся», адказным сакратаром гарадскога таварыства «Веды», інструктарам гаркома партыі, намеснікам дырэктара навучальна-геалягічнага цэнтру (Мазыр). З 1975 г. - уласны карэспандэнт газеты «Чырвоная змена» па Гомельскай і Берасцейскай абласцях.

Друкуецца з 1963 г. Аўтар кнігі аповесцей і аповядаў «Каліна пад акном», аповесці «Тросніца», нарысаў «Надзейная змена», «Мікалай Пушкар», аповесці «Да свайго берага», «Цветут над Припятью сады» (з Ю.Герасіменкам). У 1994 г. выйшла кніга прозы «Азірніся ў каханні». У сааўтарстве з А.Бачурынскім (дырэктарам Гомельскай ЦЭЦ-2) выдаў літаратурна-публіцыстычную кнігу «Цеплыня».

За нарыс «Поле Радкевічаў» стаў лаўрэатам прэміі часопіса «Малодосць».

Бібліяграфія

Творы

1. Бароўскі, А. Н. Каліна пад акном: аповесці, апавяданні /А. Н. Бароўскі. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1987. – 256 с.
2. Анатоль Бароўскі: [біяграфія, вершы] // Святло шчымлівай памяці: зборнік вершаў паэтаў Гомельшчыны. – Гомель: Барк, 2006. – С. 11-15.
3. Бароўскі, А. Тры ёлкі дзяцінства: аповесць /А. Бароўскі // Полымя. - 2006. - № 10. - С. 76 - 114.
4. Бароўскі, А. Неруш. Тайка. Расстрэл: апавяданні /А. Бароўскі // Маладосць. - 2005. - № 1. - С. 14 - 42.
5. Бароўскі, А. Азірніся ў каханні: (ўрывак з аповесці) / Анатоль Бароўскі // Магістраль. – 1992. - С. 63 - 67.

Пра пісьменніка

1. Бароўскі, А. Пра тое, што хвалюе...: [аўтабіяграфія] / Анатоль Бароўскі // Магістраль. – 1992. - С. 62 - 63.
2. Локун, В. Проза 2003: духовные поиски и художественные решения: (по страницам литературных изданий) / В. Локун // Нёман. - 2004. - № 4. - С. 164-180.

Раіса Баравікова

1947

65 гадоў з дня нараджэння

Пад сонцам грэшным
можна жыць з ілжы,
Пад сонцам ясным—
толькі з думак
чыстых...

Раіса БАРАВИКОВА

Раіса Андрэеўна БАРАВІКОВА —

беларуская пісьменніца, перакладчыца.

Нарадзілася 11.05.1947 г. у в. Пешкі Бярозаўскага р-на Брэсцкай вобл. у сям'і служачага. Пасля заканчэння Бярозаўскай сярэдняй школы (1965) пачала працаваць у быхаўскай раённай газеце «Маяк Прыдняпроўя» літсупрацоўнікам. Скончыла аддзяленне мастацкага перакладу Літаратурнага інстытута ў Маскве (1971). Працавала рэдактарам кінастудыі «Беларусьфільм» (1971-1972). У 1972-1977 гг. - карэспандэнт газеты «Літаратура і мастацтва», у 1983-1988 гг. - літкансультант рэдакцыі газеты «Чырвоная змена». Сябра СП СССР (з 1977). Галоўны рэдактар часопіса «Малодосць» (2002—2011).

З невялікім часавым прамежкам выходзілі яе паэтычныя зборнікі: "Рамонкавы бераг" (1974), "Слухаю сэрца" (1978), Аўтар аповесці «Кватарантка» (1980), "Такое кароткае лета" (1981), "Адгукнуся голасам жалейкі" (1984), "Каханне" (1987, Літаратурная прэмія імя А. Куляшова), "Пад небам першага спаткання" (1990), кніжкі казак і апавяданняў для дзяцей «Галенчыны „Я“, альбо Планета Цікаўных Хлопчыкаў» (1990), зборніка апавяданняў «Вячэра манекенаў» (2002). "Люстэрка для самотнай" (1992, Дзяржаўная прэмія Беларусі 1994).

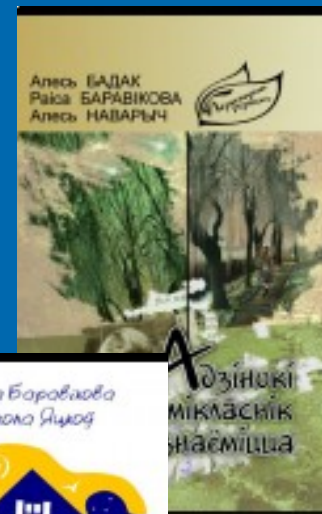

У 1991 годзе Р. Баравіковай была напісана драматычная паэма “Барбара Радзівіл”, у якой адлюстраваны эпідоды беларускай гісторыі. У 1994 г. паэма была пастаўлена ў тэатры-студыі беларускай драматургіі “Вольная сцэна”. Акрыленая першым поспехам у драматургіі, у 1996 годзе Р. Баравікова напісала п’есы “Цётка Малання з Асаўца” (1984); “Пятля часу” (1996); поўны сцэнічны варыянт лірычнай драмы “Барбара Радзівіл” (2001).

У 90-я гады Р. Баравікова спрабавала рэалізаваць сябе і ў жанры аповядання. Творы, што выйшлі на старонках “ЛіМа”, “Польмя”, “Беларусі” раскрылі талент аўтаркі ў выяўленні псіхалагічнай фантастыкі. Гэтыя творы пазней аб’ядналіся ў кніжку “Вячэра манекенаў”. Гэтую грань свайго даравання пісьменніца спрабавала раскрыць і ў творах для дзяцей. У 1996 годзе – “Дзве аповесці пра міжпланетнага Пажарніка” і казка пра жабяня “Квыш-Квыш”. Значнае месца літаратуразнаўцы адводзяць і аповесці “Кватарантка”, якая расказвае пра маладое пакаленне, пошукі свайго месца ў жыцці. Пісьменніца з’яўляецца аўтарам аповесці “Лён-Лянок, альбо Кампакт-дыск ад зялёнага Дрэйка” і цыкла фантастычных гісторый “З казак старога астранаўта”. Р. Баравікова займаецца таксама перакладамі з рускай, украінскай і польскай моў.

Прэміі і ўзнагароды

Літаратурная прэмія СП БССР імя А. Куляшова (1988) за кнігу лірыкі «Каханне».

Бібліяграфія

Творы

1. Раіса Баравікова: [біяграфія, вершы] // Анталогія беларускай паэзіі: Т. 3 / рэд. Р. Барадулін і інш. . – Мінск: Мастацкая літаратура, 1993. – С. 444-450.

Пра пісьменніцу

1. Макаревич, В. Открытие Атлантиды: (о творчестве Р. Боровиковой) / Василь Макаревич // Нёман. – 2008. – № 1. - С. 139 – 153.
2. Баравікова Раіса // Беларускія пісьменнікі: (1917—1990): даведнік / склад. А. К. Гардзіцкі, рэд. А. Л. Верабей. — Мінск: Мастацкая літаратура, 1994. — 653 с.: іл.
3. Раіса Баравікова // Беларускія пісьменнікі: біябібліяграфічны слоўнік: у 6 т. / рэд. А. І. Мальдзіс. - Мінск: БелЭн, 1992 — 1995.
4. Смаль, В. А на душы і светла, і шчымліва: паэтычная сцяжына Р.Баравіковай / Вячаслаў Смаль // Польша. — 2005. — № 11. — С. 188—194.

2012 год - Год книги

Президент Александр Лукашенко

30 декабря подписал

Указ № 618 «Об объявлении 2012 года Годом книги»,
сообщили в пресс – службе главы государства.

Такое решение принято в целях повышения роли
книги и чтения в современном обществе, воспитания
у молодого поколения любви к художественному
слову, развития отечественной литературы,
обеспечения государственной поддержки
национального книгоиздания.

Объявление в Беларуси Года книги является
убедительным свидетельством того, что вопросы
сохранения духовности общества, развития
белорусской литературы и культуры – предмет особой
заботы государства.

ДЗЯКУЕМ ЗА

2012
ГОД ВИБИТИМ

УВАГУ!